

Opstaldning af syge og aflastningskøer	Ansvarlig	PRA
	Oprettet	22-11-2018
Projekt: 4086, Vejen til 6. laktation	Side	1 af 2

Bedre opstaldning af syge og aflastningskøer

Ved opstaldning af syge og aflastningskøer skal der tages hensyn til både den syge eller svage ko og smitterisici til andre køer. Desuden kan diagnosen hos en syg ko være ukendt og beslutningen om type af opstaldning må derfor bero på de sygdomstegn koen viser^[LRN1].

Se EU-Kommissionen, Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne

Formålet med at opstalde syge og aflastningskøer anderledes end de raske dyr er, at forbedre ^[MBJ2] deres velfærd i sygdomsperioden samt øge chancen for at de kommer tilbage i produktion. Derfor skal der ved opstaldning af syge og svage køer tages hensyn til både køernes egne behov for ro og let adgang til ressourcer samt smitterisikoen fra en syg ko til andre køer. For køer, der lider af nogle sygdomme kan der være et behov lettere adgang til ressourcer som foder, vand og hvile. Det kan også være vigtigt for dyrene at have mulighed for at være i fred. For andre køer kan det være en fordel netop ikke at være socialt isoleret fra andre køer, men stadig være opstaldet under forhold som tillader let adgang til ressourcer. Samtidig vil nogle sygdomme udgøre en stor smitterisiko til andre køer mens andre sygdomme ikke er smitsomme.

Derfor kan det være vanskeligt at beslutte om det samlet set er bedst at opstalde en syg eller svag ko i enkeltboks eller i en fællesboks.

Der er kun få studier, der har undersøgt om køer med bestemte lidelser selv foretrækker isolation eller søger kontakt med andre køer. Fx har køer med infektionssygdomme og feber efter kælvning vist en tendens til at søge isolation (Proudfoot et al., 2014). I et andet forsøg med køer, der var halte på grund af et sålesår eller en hul væg, foretrak køerne andre dyrs selskab frem for at skjule sig trods lidelsen (Jensen et al., 2015). Ingen af de to undersøgelser ~~har~~ inddrog adgang til ressourcer, idet dyrene i begge tilfælde var enkeltopstaldede.

Der er, så vidt vides, ikke studier, der har set på hvor hurtigt en lidelse helbredes afhængig af om den syge ko har været opstaldet i enkeltboks eller fællesboks.

Nogle sygdomme kan være smitsomme og derfor bør en ko, der lider af en smitsom lidelse, holdes isoleret fra andre køer. Ligeledes skal der være ekstra fokus på et højt niveau af hygiejne.

En syg ko bør opdages så tidligt i sygdomsforløbet som muligt. Hun skal undersøges nærmere og det skal besluttes om symptomerne passer med en besætningsdiagnose, lidelsen kræver akut dyrlægehjælp eller om lidelsen er mindre alvorlig, så beslutning om sygdomsbehandling kan afventes. Under alle omstændigheder skal der også tages stilling til, om koen skal opstaldes i sygeboks og i givet fald, om det skal være enkelt- eller fællesboks. Lidelsen kan også være så alvorlig at koen straks skal aflives. Endelig skal der tages hensyn til om koen er i medicinsk behandling med præparater, der er omfattet af tilbageholdelsestid på mælk og/eller kød.

Derfor må beslutningen om hvilken type sygeboks, koen skal placeres i altid bero på en konkret faglig vurdering af hvert enkelt tilfælde. Her er en vurdering af hendes almene tilstand, dvs. hvor påvirket er hun af sygdommen, meget vigtig. Jo dårligere almen tilstand des mere taler for opstaldning i enkeltboks. Ligeledes skal smitterisikoen vurderes. I nogle tilfælde, fx ved diarre, kan det være svært at vide i det

akutte stadie. Her kan det være en fordel at isolere køen i enkeltboks indtil der er stillet en konkret diagnose.

Det er vigtigt, at der i den enkelte besætning på forhånd er taget stilling til hvilke lidelser eller ved hvilke sygdomstegn, en ko bør placeres i enten enkelt- eller fællesboks og om der skal tages særlige hensyn til smitte til andre køer.

Skemaet nedenfor beskriver kriterier for fordeling af syge køer efter type af sygeboks samt smitterisiko. Der er givet eksempler på fordeling af lidelser, men det er vigtigt at fordelingen er tilpasset den enkelte besætning. Derfor kan det være en fordel i den enkelte besætning, at lave et lignende, men besætnings-specifikt, skema.

	Enkeltbokse	Fællesboks	Mælk
Smitsomme	<p><i>Her <u>placeres</u> går køer, der kan smitte til andre køer og derfor skal holdes isoleret. Stærk almen påvirkning og fx ophørt ædelyst. Køerne kan være i medicinsk behandling.</i></p> <p>Eksempler: Diarre Klovbrandbyld Ledbetændelse (ej mælk til kalve) Alvorlig yverbetændelse Abort plus alment påvirket Lungebetændelse Øjenbetændelse</p>	<p><i>Her placeres køer, der har flåd fra skede eller sår og der skal derfor sikres god hygiejne. Moderat til mild almen påvirkning. Tillige køer i medicinsk behandling som ikke kræver isolation.</i></p> <p>Eksempler: Børbetændelse Moderat og mild yverbetændelse Alvorlig Digital Dermatitis Kløe (fx skab og ringorm)</p>	Kasseres
Ikke smitsomme	<p><i>Her placeres køer, der ikke smitter til andre, men som skal kunne være i fred for andre. Stærk almen påvirkning og fx ophørt ædelyst</i></p> <p>Eksempler: Løbesår Mælkefeber Højresidig løbedrejning Udskridning</p>	<p><i>Her placeres køer, der har brug for aflastning men som ikke smitter til andre og ikke har isolationsbehov. Moderat til mild almen påvirkning.</i></p> <p>Eksempler: Ketose Halthed, ikke smitsom Venstresidig løbedrejning</p>	Kan bruges til kalve eller leveres til mejeri afhængig af mælkenes kvalitet

[Notatet Skemaet](#) er udarbejdet af en arbejdsgruppe bestående af forskere fra Aarhus og Københavns universiteter samt faglige medarbejdere på SEGES.

Jensen, M.B., M. S. Herskin, P. T. Thomsen, B. Forkman & H. Houe. 2015. Preferences of lame cows for type of surface and level of social contact in hospital pens. J. Dairy Sci. 98:4552–4559.

Proudfoot, K. L., M. B. Jensen, D. M. Weary & M. A. G. von Keyserlingk. 2014. Dairy cows seek isolation at calving and when ill. J. Dairy Sci. 97:2731–2739.